

Positive Accounting Theory และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลิษา สวาทยานนท์*

บทนำ

Positive Accounting Theory เป็นแนวทางในการวิจัยประเภทหนึ่ง ซึ่งเน้นการอธิบายและคาดการณ์เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติทางการบัญชี หรืออาจกล่าวได้ว่าแนวทางดังกล่าวเป็นการอธิบายถึงเหตุผลว่าทำไมบริษัทจึงเลือกวิธีปฏิบัติทางการบัญชีบางอย่าง ซึ่งจะแตกต่างจาก Normative Accounting ที่เน้นการกำหนดและแนะนำวิธีปฏิบัติทางการบัญชีที่เหมาะสมที่สุด (Optimal) Positive Accounting เกี่ยวข้องกับการทำสัญญาของบริษัท (Contractual View) โดย Jensen และ Meckling (1976) ได้กล่าวไว้ว่า “บริษัท” อาจเปรียบได้เป็นการเชื่อมต่อของสัญญาต่างๆ ระหว่างผู้ที่เกี่ยวกับบริษัท ซึ่ง “หลักการบัญชี” เป็นภาษาที่ใช้เพื่อทำให้การทำสัญญาต่างๆ เป็นไปได้อย่างสะดวกยิ่งขึ้น

นักวิจัยเริ่มใช้แนวคิดเกี่ยวกับ Positive Accounting ตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1960 โดยงานวิจัยชิ้นแรกๆ ที่ใช้แนวคิดเกี่ยวกับ Positive Accounting และเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายได้แก่ งานวิจัยของ Ball และ Brown (1968) และ Beaver (1968) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ Information Content หรือความมีประโยชน์ของตัวเลขทางการบัญชี (กำไรสุทธิ) ต่อการตัดสินใจของ

* อาจารย์ประจำ ภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

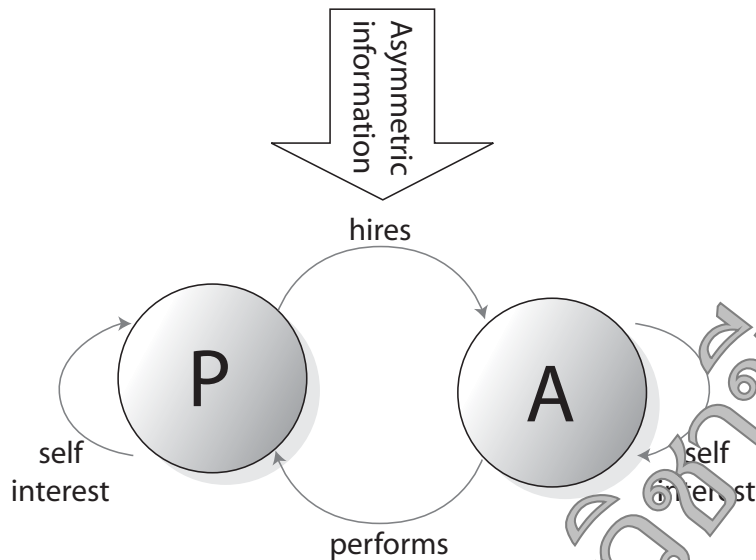
ผู้ใช้งบการเงินของ หลังจากผลงานของ Ball และ Brown (1968) และ Beaver (1968) ผลงานวิจัยต่อๆ มา มักตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า ตัวเลขทางการบัญชีเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน เช่น นักลงทุนและนักวิเคราะห์ เป็นต้น ซึ่งงานวิจัยที่เกิดขึ้นภายหลัง Ball และ Brown (1968) และ Beaver (1968) หลายๆ ชิ้นได้ทำการศึกษเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวเลขทางการบัญชี เช่น กำไรสุทธิ กระแสเงินสด และเงินปันผล กับราคาหุ้น หรือผลตอบแทนของการลงทุนในหุ้น อย่างไรก็ตาม ในปี 1978 Watts และ Zimmerman ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาเรียบเรียงเป็นบทความและเผยแพร่ใน Journal of Accounting and Economics ซึ่งเป็นจุดเริ่มที่ทำให้นักวิจัยรู้จักแนวคิดเกี่ยวกับ Positive Accounting ได้ในวงกว้างยิ่งขึ้น

เมื่อกล่าวถึง contractual view ของบริษัท ก็จะเกี่ยวข้องกับ Principal-Agent Model โดย Principal หมายถึง ผู้ถือหุ้นของบริษัทซึ่งเป็นผู้ว่าจ้าง และ Agent หมายถึง ผู้บริหารซึ่งเป็นลูกจ้าง โดยในทางเศรษฐศาสตร์ ปัญหาระหว่างผู้ว่าจ้างและลูกจ้าง คือ ปัญหาเกี่ยวกับการกระตุ้นลูกจ้างให้กระทำการแทนผู้ว่าจ้างเพื่อให้เป็นประโยชน์ที่สุดต่อผู้ว่าจ้าง แต่อาจก่อให้เกิดต้นทุนต่อลูกจ้าง ซึ่งในการทำงานจริงขององค์กรมักเกิดการรับรู้ข้อมูลที่ไม่ว่าเทียบกันและไม่สมมาตร (Information Asymmetry) โดยลูกจ้างซึ่งเป็นผู้บริหารของบริษัทเป็นฝ่ายที่มีข้อมูลเต็มที่ แต่ผู้ว่าจ้างซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นและมักไม่ได้เป็นผู้บริหารของบริษัท มักเป็นฝ่ายเสียเปรียบเนื่องจากไม่มีข้อมูลโดยตรงเกี่ยวกับบริษัท และข้อมูลที่มีอยู่ก็มักได้มาจากลูกจ้าง ดังนั้น ผู้ว่าจ้างจึงมักมีข้อสงสัยว่าลูกจ้างอาจไม่ได้กระทำควรเพื่อเป็นประโยชน์ต่อ Principal อย่างเต็มที่

ปัญหาเกี่ยวกับ การได้รับข้อมูลที่ไม่ว่าเทียบกันและไม่สมมาตรมักก่อให้เกิดปัญหาสำคัญสองอย่าง คือ ปัญหาเกี่ยวกับกรรม จีปด (Moral Hazard) และปัญหาเกี่ยวกับ กระบวนการคัดสรรพนักงาน (Adverse Selection) สำหรับ ปัญหาเกี่ยวกับ Moral Hazard นั้น มักเกี่ยวข้องกับ

ผู้บริหารอาจซ่อนเร้นการกระทำบางอย่าง ซึ่งผู้ถือหุ้นไม่แน่ใจว่าผู้บริหารได้ทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อผู้ถือหุ้นหรือไม่ เนื่องจากอาจมีบางเหตุการณ์ที่เป็นการขัดแย้งกันทางผลประโยชน์ เช่น หากบริษัทมีผลตอบแทน ผู้บริหารโดยคำนวณจากผลกำไรของบริษัทในแต่ละปี ผู้บริหารที่อยากได้ผลตอบแทนดังกล่าวไว้ จำนวนมากกว่า ผลประกอบการจริงของบริษัท ก็อาจขยายผลกำไรตัวเลขทางการบัญชีโดยการบันทึกยอดของปลอม ณ สิ้นปีบัญชี เพื่อให้ยอดขายเพิ่มขึ้นมากกว่าเป็นจริง ซึ่งในทางบัญชีก็จะทำให้บริษัทมีกำไรมากขึ้นเมื่อปิดงบการเงินประจำปี และทำให้ผู้ถือหุ้นได้ผลตอบแทนที่มากกว่าจำนวนที่ควรได้รับจริง แต่เนื่องจากยอดขายดังกล่าวเป็นยอดขายที่ไม่ได้เกิดขึ้นจริง ทำให้ผู้บริหารต้องกลับรายการบัญชีในบัญชีต่อไป ซึ่งก็เป็นเหตุการณ์ที่ไม่เป็นผลดีต่อผู้ถือหุ้นของบริษัท วิธีแก้ไขที่ผู้ถือหุ้นมักใช้ก็คือการมีคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความสามารถ และมีความเป็นกลางสูง การว่าจ้างผู้สอบบัญชีจากบริษัทชั้นนำ และการมีผู้ตรวจสอบภายในของบริษัท เป็นต้น ซึ่งวิธีการแก้ไขต่างๆ ก็จะทำให้บริษัทมีภาระด้าน Monitoring Costs เพิ่มขึ้น สำหรับปัญหาเกี่ยวกับ Adverse Selection นั้น มักเกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ถูกซ่อนเร้นโดยลูกจ้างหรือผู้บริหาร ซึ่งผู้ว่าจ้างไม่รู้ว่าผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารงานดีหรือไม่อย่างไร เนื่องจากผู้ว่าจ้างไม่สามารถเฝ้าดูพฤติกรรมของผู้บริหารได้ตลอดเวลา หากผู้บริหารต้องการให้ผู้ว่าจ้างรับทราบเกี่ยวกับความสามารถในการบริหารงาน ผู้บริหารก็ต้องส่งสัญญาณ (Signal) บางอย่างให้ผู้ว่าจ้างได้รับทราบว่า ผู้บริหารได้บริหารงานบริษัทเพื่อให้เป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ถือหุ้นแล้ว โดยการส่งสัญญาณดังกล่าวมักเป็นในรูปแบบของข้อมูลในงบการเงิน ข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับบริษัท และทางเลือกทางบัญชีซึ่งยึดหลักเกณฑ์ความระมัดระวังสูงสุด เพื่อให้ข้อมูลทางการเงินของบริษัทมีคุณภาพมากที่สุด

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ Principal-Agent Model อาจสรุปได้ ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ปัญหาเกี่ยวกับผู้ว่าจ้างและลูกจ้างตาม Agency Theory (P คือ ผู้ว่าจ้างและ A คือ ลูกจ้าง)

การศึกษาเกี่ยวกับทางเลือกทางการบัญชี

นักวิจัยมักศึกษาเกี่ยวกับทางเลือกทางการบัญชี (Accounting Choice Studies) โดยใช้ 3 ตัวแปร กล่าวคือ (1) ตัวแปรที่ใช้แทนสิ่งที่จะกระตุ้นผู้บริหารให้เลือกนโยบายทางเลือกบัญชีในเหตุการณ์ต่างๆ ภายใต้แผนการให้ผลตอบแทนกับผู้บริหารนอกเหนือจากเงินเดือน (Bonus Plan) (2) สัญญาเงินกู้ (debt contracts) และ (3) กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการปกครองขององค์กร (political process) หรืออาจกล่าวได้ว่า สมมุติฐานเกี่ยวกับแนวทางเลือกทางการบัญชีที่นักวิจัยมักทดสอบ คือ (1) bonus plan hypothesis (2) debt/equity hypothesis และ (3) political cost hypothesis โดยงานวิจัยต่างๆ มักกล่าวถึงสมมุติฐานข้างต้นนี้โดยให้ข้อสมมุติว่า ผู้บริหารมักนึกถึงผลประโยชน์ของตนเองก่อน จึงกระทำการที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองมากกว่าที่จะกระทำการให้เป็นประโยชน์สูงสุดต่อผู้ถือหุ้น โดยสมมุติฐานเกี่ยวกับ bonus plan คือ การที่ผู้บริหารของบริษัทมักใช้นโยบายทางเลือกบัญชีเพิ่มผลกำไรในแต่ละปีบัญชี เพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่นอกเหนือจากเงินเดือนมากกว่าจำนวนที่ควรได้รับจริง โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสมมุติฐาน bonus plan

นี้ ก็คือ ผู้ถือหุ้นและผู้บริหารของบริษัท สำหรับสมมุติฐานเกี่ยวกับสัญญาเงินกู้ นั้น มักสมมุติว่า ยิ่งบริษัทมีอัตราส่วนเงินกู้/ส่วนของผู้ถือหุ้น (debt/equity ratio) สูงเพียงใด ผู้บริหารก็ยิ่งมีแนวโน้มที่จะใช้นโยบายทางเลือกบัญชีที่จะเพิ่มรายได้ให้บริษัท เนื่องจากการที่บริษัทมี debt/equity ratio สูง ก็หมายความว่า บริษัทอาจใกล้ถึงเพดานข้อจำกัดตามที่ตกลงกับเจ้าหนี้ในสัญญาเงินกู้ ซึ่งการผิดสัญญาเงินกู้ทำให้บริษัทเสียชื่อเสียง และอาจมีคดีฟ้องร้องกับเจ้าหนี้เงินกู้ได้ ดังนั้น ผู้บริหารจึงอาจเลือกใช้นโยบายทางเลือกบัญชีที่สามารถลดความเสี่ยงเกี่ยวกับการผิดสัญญาเงินกู้ โดยผู้บริหารมักเลือกใช้นโยบายการบัญชีที่เพิ่มรายได้ให้บริษัท ซึ่งบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสมมุติฐานเกี่ยวกับ debt/equity นี้ คือ เจ้าหนี้และผู้บริหารของบริษัท สำหรับสมมุติฐานสุดท้ายคือ political cost hypothesis นั้น มักสมมุติให้บริษัทที่มีขนาดใหญ่มีแนวโน้มที่จะใช้นโยบายทางเลือกบัญชีที่ลดผลกำไรของบริษัท มากกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก ดังนั้นนักวิจัยจึงมักใช้ขนาดของบริษัทเป็นตัวแทน (proxy) สำหรับสมมุติฐานนี้ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับสมมุติฐานข้อนี้คือ สังคมโดยรวมและบริษัท

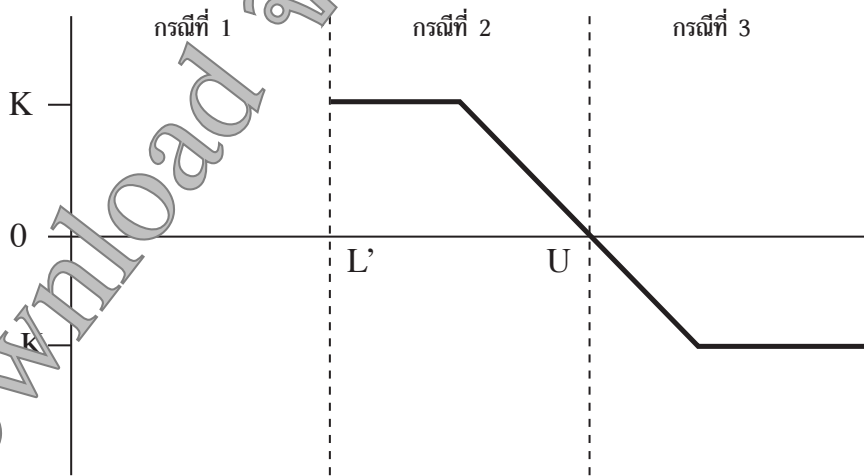
เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงวิวัฒนาการของ Positive Accounting Theory ได้ดียิ่งขึ้น ผู้เขียนจะกล่าวถึงงานวิจัยในยุคแรกๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีดังกล่าว

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับทางเลือกทางการบัญชี และ Contracting Theory

ผู้เขียนจะนำเสนองานวิจัย 2 ชิ้นซึ่งเกี่ยวข้องกับการเลือกใช้วิธีการบัญชีของผู้บริหารและการทำสัญญาต่างๆ ของบริษัท โดยผลงานวิจัยชิ้นแรกโดย Healy (1985) สนับสนุน bonus hypothesis และผลงานวิจัยชิ้นที่สองโดย Deakin (1989) สนับสนุน bonus, debt/equity และ political cost hypotheses โดยรายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และผลของงานวิจัยทั้งสองชิ้นอาจสรุปได้ดังนี้

Healy (1985) ศึกษาว่ามีการตกแต่งตัวเลขทางการบัญชี หรือ earnings management เมื่อใกล้ช่วงเวลาของบริษัทจะจ่ายโบนัสให้ผู้บริหารหรือไม่ โดยศึกษาจากตัวเลข discretionary accruals ที่บริษัทบันทึก และการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการบัญชี โดยทั่วไป อาจแยกผลกำไรของบริษัทออกเป็นส่วนๆ ได้ ดังนี้ (1) กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (Cash flow from operations (Ct)) (2) Non-discretionary accruals (NAt)

และ (3) Discretionary accruals (DA_t) Healy (1985) ให้คำนิยามเกี่ยวกับ accruals ว่าเป็นผลต่างระหว่างผลกำไรที่รายงานอยู่ในงบกำไรขาดทุนและกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน Non-discretionary accruals เป็นรายการค้างรับค้างจ่ายซึ่งถูกกำหนดโดยมาตรฐานการบัญชีหรือหน่วยงานทางการ เช่น ส.น.ก.งานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เป็นต้น แต่ Discretionary accruals เป็นรายการค้างรับค้างจ่ายซึ่งผู้บริหารเป็นผู้เลือกให้ทำหรือปรับปรุงดังกล่าว โดยไม่มีข้อกำหนดหรือข้อบังคับจากหน่วยงานทางการ ทั้งนี้ ผู้บริหารมักเลือกนโยบายบัญชีต่างๆ จากทางเลือกที่มาตรฐานการบัญชีเปิดกว้างให้เลือก โดยในงานวิจัยชิ้นนี้ Healy สมมุติใช้ discretionary accruals เท่ากับ total accruals หรือรายการค้างรับค้างจ่ายทั้งหมดของบริษัทที่ปรากฏในงบการเงินในแต่ละงวดบัญชีเป็นผลรวมของ discretionary accruals และ nondiscretionary accruals Discretionary accruals สามารถทำให้ผู้บริหารโอนย้ายผลกำไรระหว่างแต่ละปีบัญชีได้ โดยข้อเท็จจริงหลักก็คือ discretionary accruals จะต้องมีผลบวกเป็นศูนย์ตลอดอายุการทำงานของผู้บริหารในบริษัท ดังนั้น ขนาดของ discretionary accruals ในแต่ละปีจะถูกจำกัดอยู่ที่ K ซึ่งเป็นจำนวนมากที่สุด และ $-K$ ซึ่งเป็นจำนวนน้อย

ภาพที่ 2 3 กรณีเกี่ยวกับ discretionary accruals (Healy (1985))

ที่สุด โดยผู้บริหารจะเลือกจำนวน accruals ที่ให้ผลตอบแทนในด้านโบนัสแก่ผู้บริหารมากที่สุดในแต่ละปี ดังนั้น การเลือกบันทึก discretionary accruals นอกจากจะมีผลโดยตรงต่อยอดโบนัสที่ผู้บริหารจะได้แล้ว ก็ยังมีผลกระทบต่อกระแสเงินสดของบริษัทด้วย

ในงานวิจัยชิ้นนี้ Healy ได้ใช้ข้อมูล bonus plan จริงจาก 94 บริษัทในประเทศสหรัฐอเมริกา Healy อธิบายว่าผู้บริหารมักได้รับโบนัสโดยอาจแสดงเป็นสมการได้ ดังนี้

$$B_t = p\{\min\{U', \max\{(E_t - L), 0\}\}\}$$

โดย L คือ ระดับต่ำสุดหรือเพดานล่าง (lower bound) ของผลกำไร (E_t) ส่วน U' คือ ระดับบนสุดหรือเพดานบน (upper bound) ที่ใช้จำกัดผลต่างที่มากกว่าระหว่างผลกำไรกับ lower bound ($E_t - L$) และ p คือ อัตราการจ่ายผลตอบแทนตามที่ระบุไว้ในสัญญาการจ่ายโบนัส ดังนั้น ผู้บริหารจะได้รับโบนัสเป็นจำนวนเทียบเท่า $p(E_t - L)$ หากผลกำไรมากกว่า lower bound แต่น้อยกว่า upper bound โดยโบนัสจะถูกจำกัดจำนวนไว้อยู่ที่ pU' เมื่อผลกำไรมากกว่า upper bound

ในภาพที่ 2 ข้างต้น K คือ เพดานบนสำหรับ discretionary accruals และ $-K$ คือ เพดานล่างสำหรับ discretionary accruals L' คือ เพดานล่างของกำไรสุทธิที่ถูกกำหนดโดยแผนการจ่ายโบนัส ซึ่งเป็นความสัมพันธ์กันระหว่างกำไรสุทธิ การยอมรับต่อความเสี่ยงของผู้บริหาร กำไรสุทธิที่คาดว่าบริษัทจะได้รับในปีต่อไป และอัตราดอกเบี้ย ส่วน U คือ เพดานบนสำหรับกำไรสุทธิ ภาพดังกล่าวอธิบายถึง discretionary accruals ในแต่ละปีบัญชีว่าเป็นผลกระทบจากกำไรสุติก่อนที่บริษัทจะบันทึก discretionary accruals และแผนการจ่ายโบนัสของบริษัท ซึ่งในกรณีที่ L' เป็นกรณีที่กำลังสุติก่อนการบันทึก discretionary accruals น้อยกว่า L' ซึ่งก็คือเพดานล่างของกำไรสุทธิที่ถูกกำหนดโดยแผนการจ่ายโบนัส ดังนั้น เมื่อกำไรสุทธิไม่ถึงเกณฑ์ที่จะได้โบนัส ผู้บริหารจึงเลือกที่จะบันทึก discretionary accruals ที่ทำให้กำไรสุทธิน้อยลง (income-decreasing discretionary

accruals) กรณีที่ 2 เป็นกรณีที่กำไรสุติก่อนการบันทึก discretionary accruals มากกว่า L' แต่ยังไม่ถึงเพดานสูงสุด หรือ U ดังนั้น ผู้บริหารจึงเลือกบันทึก discretionary accruals ที่ทำให้กำไรสุทธิเพิ่มขึ้น (income-increasing discretionary accruals) กรณีสุดท้ายเป็นกรณีที่กำไรสุติก่อนการบันทึก discretionary accruals มากกว่าเพดานสูงสุด หรือ U ทั้งนี้ ผู้บริหารจึงเลือกบันทึก discretionary accruals ที่ทำให้กำไรสุทธิน้อยลง (income-decreasing discretionary accruals) ผลของงานวิจัยชิ้นนี้พบว่า discretionary accruals มีความสัมพันธ์เป็นลบอย่างมีนัยสำคัญกับผลประโยชน์ของผู้บริหารตามเกณฑ์ที่จะได้รับโบนัส โดยผู้บริหารเลือกที่จะตอบแทนบัญชีตาม 3 ประการข้างต้นเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ทางโบนัสสูงสุด

ผลงานวิจัยของ Healy (1985) เป็นผลงานวิจัยเกี่ยวกับผลการตอบแทนบัญชีของผู้บริหาร (earnings management) ซึ่งอิงตาม Positive Accounting Theory และ Contracting Theory เนื่องจากเป็นการอธิบายเหตุผลการทำไมบริษัทเลือกวิธีการบัญชีต่างกัน งานวิจัยดังกล่าวยังเป็นงานวิจัยชิ้นแรกๆ ที่พบว่าผู้บริหารไม่ได้เลือกที่จะบันทึก discretionary accruals ที่ทำให้กำไรสุทธิเพิ่มขึ้นเพียงอย่างเดียว แต่จะเลือกบันทึก discretionary accruals ที่จะทำให้ผู้บริหารได้รับผลประโยชน์จากโบนัสสูงสุด

ผลงานวิจัยชิ้นต่อไปที่เกี่ยวข้องกับ Positive Accounting Theory และ Contracting Theory คือ งานวิจัยของ Deakin (1989) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการที่ผู้บริหารพยายามรณรงค์หาเสียงสนับสนุน (lobby) เกี่ยวกับวิธีการบันทึกบัญชีสำหรับกิจการที่เป็นผู้ผลิตพลังงาน และผลกระทบต่อวิธีการบันทึกบัญชีดังกล่าวมีต่อกระแสเงินสดและตัวเลขทางการบัญชีสำหรับบริษัทในกลุ่มผลิตพลังงาน Kelly (1983) พบว่าผู้บริหารมักจะ lobby หากผลประโยชน์ที่ได้จากการทำกิจกรรมดังกล่าวมากกว่าต้นทุนในการทำกิจกรรมดังกล่าว การ lobby มักทำให้เกิดต้นทุนมากมาย ไม่ว่าจะเป็นต้นทุน

ทุนการเสียเวลาของผู้บริหารที่จะต้องเข้าร่วมประชุมกับกลุ่มตัวแทนหรือกับหน่วยงานราชการต่างๆ ตลอดจนการจัดเตรียมข้อมูลและการเตรียมแถลงการณ์ต่างๆ ก่อนการประชุมกับหน่วยงานต่างๆ การ lobby ที่ Deakin (1989) ศึกษาเกิดขึ้นในธุรกิจที่อยู่ในกลุ่มผลิตพลังงานของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งโดยทั่วไปบริษัทที่อยู่ในกลุ่มผลิตพลังงานมักเลือกใช้วิธีการบัญชี 2 แนวทาง คือ (1) Successful efforts costing และ (2) Full costing ซึ่งความแตกต่างหลักระหว่างวิธีการบัญชีทั้งสอง คือ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการค้นหาแหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ ซึ่งไม่สามารถเชื่อมโยงโดยตรงได้กับความสำเร็จในการค้นพบแหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ โดยบริษัทที่ใช้ full costing จะสามารถบันทึกต้นทุนในการค้นหาแหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติเป็นสินทรัพย์ได้ ไม่ว่าบริษัทจะค้นพบแหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติหรือไม่ก็ตามและค่อยๆ ตัดจำหน่ายรายการดังกล่าวต่อไปในอนาคต เนื่องจากวิธีการบันทึกบัญชีแบบ full costing มีแนวคิดที่ว่าต้นทุนในการได้มาซึ่งสินทรัพย์ ไม่ว่าจะเป็นการซื้อหรือเช่า และต้นทุนในการค้นหาแหล่งพลังงานธรรมชาติ เป็นต้นทุนที่มีความจำเป็นในการทำให้สามารถค้นพบแหล่งพลังงานธรรมชาติ ไม่ว่าต้นทุนดังกล่าวที่เกิดขึ้นเป็นกระบวนการพยายามที่ล้มเหลวของบริษัทก็ตาม แต่บริษัทที่ใช้ successful efforts costing จะบันทึกต้นทุนดังกล่าวเป็นค่าใช้จ่ายในปีที่ต้นทุนดังกล่าวเกิดขึ้น โดยวิธีบันทึกบัญชียังจะเชื่อมโยงต้นทุนที่เกิดขึ้นในการค้นหาแหล่งพลังงานธรรมชาติกับความสำเร็จในการค้นพบแหล่งพลังงานดังกล่าว ซึ่งต้นทุนที่สามารถเชื่อมโยงได้โดยตรงกับความเร็จดังกล่าวจึงจะสามารถบันทึกเป็นสินทรัพย์ได้ โดยต้นทุนที่เกิดขึ้นแต่ไม่ได้ทำให้ค้นพบแหล่งพลังงานธรรมชาติจะถูกบันทึกเป็นค่าใช้จ่ายในปีที่เกิดขึ้น

หน่วยงาน Financial Accounting Standards Board (FASB) ได้รับมอบหมายจากการผ่านกฎหมายของรัฐบาลของประเทศสหรัฐอเมริกาในปี 1975 โดยกฎหมายดังกล่าวเรียกว่า Energy Policy and Conservation Act ได้กำหนดให้ FASB มีหน้าที่ออกมาตรฐานการบัญชี

สำหรับธุรกิจที่อยู่ในกลุ่มพลังงาน เพื่อให้กลุ่มธุรกิจดังกล่าวได้ใช้มาตรฐานการบัญชีที่เหมือนกันสำหรับแต่ละบริษัท โดยในเดือนธันวาคม ปี 1975 FASB ได้ออก Discussion Memorandum ที่วิเคราะห์ปัญหาในกรณีบันทึกบัญชีและรายงานผลการดำเนินงานของบริษัทต่างๆ ในกลุ่มผลิตพลังงาน และนำเสนอความคิดเห็นต่างๆ จากบริษัทที่อยู่ในกลุ่มพลังงาน ต่อมาในเดือนมิถุนายน ปี 1977 FASB ได้ออก Exposure Draft เพื่อนำเสนอมาตรฐานการบัญชีเกี่ยวกับบริษัทที่อยู่ในกลุ่มผลิตพลังงาน และในเดือนธันวาคม ปี 1977 FASB ได้ออกมาตรฐานการบัญชี SPAS No. 19: Financial Accounting and Reporting by Oil and Gas Producing Companies ซึ่งกำหนดให้ยกเลิกวิธีการบันทึกบัญชีแบบ full costing ของหลายๆ บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าว ซึ่งจุดมุ่งหมายจึงสร้างความไม่พอใจให้กับบริษัทที่ใช้วิธีการบันทึกบัญชีดังกล่าวเป็นอย่างมาก ดังนั้น ในเดือนมีนาคม ปี 1978 สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ของประเทศสหรัฐอเมริกา (U.S. SEC) ได้ยื่นอุทธรณ์ให้ FASB พิจารณามาตรฐานการบัญชีดังกล่าวให้ถี่ถ้วนอีกครั้ง ซึ่งจะเห็นได้ว่า มี 3 เหตุการณ์หลักๆ ที่นำไปสู่การ lobby: (1) การออก Discussion Memorandum (2) การออก Exposure Draft และ (3) การยื่นอุทธรณ์โดย U.S. SEC ซึ่งบริษัทที่ใช้ full costing ได้ทำการ lobby ตลอดทั้ง 3 เหตุการณ์ข้างต้น

Deakin (1989) ใช้กลุ่มตัวอย่างจริงของบริษัทในกลุ่มผลิตพลังงานที่ใช้ full costing จำนวน 94 บริษัท ซึ่ง 27 บริษัท lobby ไม่ให้ยกเลิก full costing และ 67 บริษัทไม่ได้ lobby ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้ Deakin เสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับเหตุผลที่ว่า ทำไมบางบริษัทที่ใช้ full costing จึงได้ lobby ในขณะที่บางบริษัทที่ใช้วิธีการบัญชีเดียวกันไม่ได้ lobby โดยบริษัทที่ lobby ให้เหตุผลในการตัดสินใจดังกล่าวว่าเป็นเพราะการยกเลิก full costing อาจทำให้มีผลกระทบต่อ (1) cost of capital และราคาหุ้น (2) ผลประโยชน์ที่ผู้บริหารจะได้รับจากบริษัท (3)

กิจกรรมการขูดเจาะหาแหล่งพลังงานในอนาคตและ (4) การกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับอัตราต่างๆ ที่บริษัทต้องจ่ายชำระให้หน่วยงานราชการ เนื่องจากการตัดสินใจของผู้บริหารว่าจะ lobby หรือไม่ มักไม่เป็นที่เปิดเผย ดังนั้น Deakin (1989) จึงต้องใช้ตัวแทน (proxy) สำหรับปัจจัยต่างๆ ซึ่งไม่สามารถสังเกตได้ง่าย ที่อาจทำให้ผู้บริหารตัดสินใจที่จะ lobby โดยประกอบด้วย 4 ปัจจัย ซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับเหตุผลต่างๆ ข้างต้น ดังนี้ (1) ค่าความสูญเสียจากการผิดสัญญาเงินกู้ ซึ่งเป็นไปตาม debt/equity hypothesis โดยทั่วไป บริษัทที่กู้ยืมเงินจะต้องทำสัญญาเงินกู้กับธนาคาร ซึ่งมักมีข้อจำกัดต่างๆ สำหรับตัวเลขกำไรขาดทุนและส่วนของผู้ถือหุ้น โดยหากบริษัทที่เคยใช้ full costing ต้องเปลี่ยนมาใช้ successful effort method ก็จะทำให้ผลกำไรลดลง ซึ่งอาจทำให้บริษัทละเมิดข้อตกลงตามสัญญาเงินกู้ เนื่องจากไม่สามารถรักษาระดับกำไรขาดทุนและส่วนของผู้ถือหุ้นให้เป็นไปตามสัญญาเงินกู้ได้ (2) ผลประโยชน์ที่ผู้บริหารจะได้รับจากบริษัท ซึ่งเป็นไปตาม bonus hypothesis โดยหากผลประโยชน์ที่บริษัทจะให้กับผู้บริหารผูกติดอยู่กับผลกำไรของบริษัท ผู้บริหารก็มีแนวโน้มที่จะ lobby มากขึ้น (3) ระดับการลงทุนในธุรกิจผลิตพลังงาน และ (4) ผลกระทบจากการควบคุมจากรัฐบาล ซึ่งเป็นไปตาม political cost hypothesis โดยหลายๆ บริษัทในกลุ่มผลิตพลังงานถูกควบคุมโดยหน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาล ซึ่งมีข้อกำหนดต่างๆ เกี่ยวกับผลกำไรของบริษัท ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงจาก full costing เป็น successful effort method อาจเพิ่มต้นทุนในการปฏิบัติตามบัญชีและอาจทำให้หน่วยงานของรัฐบาลพิจารณาเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดต่างๆ เกี่ยวกับผลกำไรของบริษัท ซึ่งอาจทำให้บริษัทมีต้นทุนมากยิ่งขึ้น

Deakin (1989) ใช้ logistic regression โดยใช้สมการดังกล่าวดูประเมินการ lobby สำหรับทั้ง 3 เหตุการณ์ ได้แก่ (1) การออก Discussion Memorandum (2) การออก Exposure Draft และ (3) การอุทธรณ์โดย U.S. SEC โดยสมการที่ใช้ในการ

คำนวณ คือ

$$L = \beta_0 + \beta_1 DBT + \beta_2 MIC + \beta_3 OGEXP + \beta_4 REG$$

ซึ่ง

L = 1 หากบริษัท lobby และ 0 หากบริษัทไม่ lobby

DBT = ดัชนีที่บ่งบอกอัตราเงินกู้

MIC = 1 หากผลประโยชน์ที่ผู้บริหารของบริษัทจะได้รับขึ้นอยู่กับกำไรสุทธิ และ 0 หากผลประโยชน์ที่ผู้บริหารไม่ได้ขึ้นอยู่กับกำไรสุทธิ

OGEXP = ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นสำหรับการดำเนินกิจกรรมผลิตพลังงานในปีปัจจุบัน

REG = 1 หากบริษัทโดนกำกับดูแลโดยหน่วยงานราชการ และ 0 หากบริษัทไม่ได้โดนกำกับดูแลโดยหน่วยงานดังกล่าว

งานวิจัยชิ้นนี้สนับสนุน bonus, debt/equity และ political cost hypotheses ที่ว่า ผลประโยชน์ที่ผู้บริหารจะได้รับจากบริษัท สัญญาเงินกู้ การกำกับดูแลจากหน่วยงานราชการ และผลกระทบต่องบการเงินหากมีการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชี มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อการตัดสินใจของผู้บริหารของบริษัทที่ใช้ full costing ที่จะ lobby ไม่ให้ FASB บังคับให้ใช้ successful effort method แทนการใช้ full costing ในการบันทึกค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในกิจกรรมการผลิตพลังงาน

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับทางเลือกทางการบัญชีในบริบทที่เป็น non-market

อีกหนึ่งแนวทางของการวิจัยเกี่ยวกับทางเลือกทางการบัญชี คือ การทำวิจัยในบริบทที่เป็น non-market ซึ่งก็คือการศึกษาเกี่ยวกับทางเลือกทางการบัญชีสำหรับกรณีต่างๆ ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการที่บริษัทเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ หรือไม่ เช่น งานวิจัยของ DeAngelo (1986) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการที่ผู้บริหารอาจตอบแทนบัญชีก่อนการทำ management buyout หรือ

การที่ผู้บริหารซื้อหุ้นคืนจากผู้ถือหุ้นของบริษัท เพื่อแจ้งยกเลิกการเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ (delist) หรืองานวิจัยของ Liberty และ Zimmerman (1986) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการที่ผู้บริหารอาจพยายามลดผลกำไรของบริษัทก่อนการเจรจากับสหภาพแรงงาน หรืองานวิจัยของ Cahan (1992) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการที่ผู้บริหารอาจตกแต่งบัญชีของบริษัทเพื่อลดผลกำไร เนื่องจากกลัวการถูกตรวจสอบจากหน่วยงานรัฐบาลเกี่ยวกับการผูกขาดทางธุรกิจ

Agency Theory เชื่อว่า ตัวเลขทางการบัญชีสามารถบรรเทาความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารและผู้ถือหุ้นของบริษัทได้ โดยความขัดแย้งดังกล่าวจะมีความรุนแรงมากในกรณีการทำ management buyout หรือการที่ผู้บริหารซื้อหุ้นคืนของบริษัทคืนจากนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อยกเลิกสถานะการเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เนื่องจากผู้บริหารมีความต้องการซื้อหุ้นคืนของบริษัททั้งหมด ดังนั้น จึงอาจตั้งใจจ่ายชำระเงินในการซื้อดังกล่าวให้ผู้ถือหุ้นน้อยกว่าราคาตลาดของบริษัท โดยวิธีการที่ผู้บริหารมักกระทำก็คือการบันทึกกำไรสุทธิน้อยกว่าความเป็นจริง ทั้งนี้ก็เพื่อลดราคาตลาดของหุ้นบริษัทให้ต่ำ เพื่อที่จะสามารถซื้อหุ้นบริษัทได้ในราคาที่ถูกลงกว่าความเป็นจริง วิธีที่ผู้บริหารมักใช้ในการบันทึกกำไรสุทธิให้ต่ำกว่าความเป็นจริงได้แก่ การบันทึกค่าใช้จ่ายที่อาศัยการประมาณการโดยผู้บริหาร เช่น ค่าเสื่อมราคา หรือค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ มากกว่าที่ควรบันทึก การรับรู้รายได้ล่าช้ากว่าความเป็นจริง การเร่งรับรู้ค่าใช้จ่ายเร็วกว่าความเป็นจริง และการบันทึกค่าใช้จ่ายที่ควรบันทึกเป็นสินทรัพย์เป็นค่าใช้จ่ายในงวด เป็นต้น

DeAngelo (1986) ศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้บริหารของ 64 บริษัทที่อยู่ใน New York Stock Exchange และ American Stock Exchange ที่จะเลือกวิธีการบัญชี เมื่อผู้บริหารของบริษัทดังกล่าวทำ management buyout ในช่วงปี 1973-1982 โดย DeAngelo (1986) ตั้งสมมุติฐานว่า ผู้บริหารที่ยื่นข้อเสนอต่อการทำ management buyout จะบันทึก

กำไรสุทธิน้อยกว่าความเป็นจริงสำหรับงวดบัญชีก่อนที่ผู้บริหารจะซื้อหุ้นคืนจากผู้ถือหุ้น เนื่องจากตัวเลือทางการบัญชีหลายๆ ตัวเกิดขึ้นจากการตัดสินใจของผู้บริหารซึ่งเป็นส่วนที่ไม่สามารถสังเกตได้ (DeAngelo (1986) จึงต้องใช้ proxy แทนตัวเลขดังกล่าว โดย proxy ที่เลือก คือ discretionary accruals ทั้งนี้ DeAngelo (1986) ใช้ total accruals ที่เกิดขึ้นจริงในงวดบัญชีก่อนเป็น benchmark ที่จะประมาณการ accruals ที่ควรเกิดขึ้นในงวดบัญชี หากมีการตกแต่งบัญชี อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ที่ว่า ผู้บริหารของบริษัทที่กรายงานผลกำไรให้น้อยกว่าความเป็นจริงในสามงวดบัญชีสุดท้ายก่อนทำ management buyout เหตุผลสำหรับการไม่ตกแต่งบัญชีก็เนื่องจากว่า กำไรสุทธิเป็นตัวเลขที่หน่วยงานทางการ เช่น U.S. SEC มักให้ความสนใจทำการตรวจสอบ โดยเฉพาะก่อนเหตุการณ์สำคัญ เช่น การทำ management buyout เป็นต้น ดังนั้น ผู้บริหารจึงอาจไม่อยากจะเสี่ยงมีปัญหากับหน่วยงานทางการ

Liberty และ Zimmerman (1986) ศึกษาว่า ผู้บริหารพยายามลดผลกำไรของบริษัทในระหว่างการเจรจากับสหภาพแรงงาน หรือไม่ โดยให้สมมุติฐานว่า ผลกำไรที่เปิดเผยต่อสาธารณชนในระหว่างการเจรจากับสหภาพแรงงานของบริษัทจะต่ำกว่าผลกำไรที่เปิดเผยก่อนและหลังการเจรกดังกล่าว ทั้งนี้ เนื่องจากสหภาพแรงงานต้องการข้อมูลเกี่ยวกับ economic rents ซึ่งจะมีผลกระทบโดยตรงต่ออำนาจการต่อรองของสหภาพแรงงานหากยึดถือตามสองแนวทาง กล่าวคือ Monopoly Model และ Bargaining Model ซึ่งแนวทางแรก Monopoly Model สมมุติให้สหภาพแรงงานพยายามทำให้ค่าแรงที่ได้รับเป็นจำนวนมากที่สุด โดยสหภาพแรงงานจะจัดหาแรงงานให้บริษัทไปจนกระทั่ง marginal revenue ของการจัดหาแรงงานเท่ากับ marginal cost สำหรับแนวทางที่สอง Bargaining Model นั้น สหภาพแรงงานจะพยายามต่อรองให้ได้ผลประโยชน์จากบริษัทมากที่สุดเมื่อบริษัทประกาศผลกำไรเพิ่มขึ้นใน

แต่ละปี โดยอำนาจการต่อรองดังกล่าวคือการให้พนักงานประท้วงหยุดงาน ทั้งนี้ ตัวแทนของ economic rents ที่สหภาพแรงงานสามารถหาได้ง่ายที่สุด คือ ตัวเลขกำไรสุทธิที่บริษัทเปิดเผย

Liberty และ Zimmerman (1986) ใช้ Earning Expectation Model เพื่อเปรียบเทียบระหว่างกำไรสุทธิที่เกิดขึ้นจริงกับกำไรสุทธิที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยส่วนต่างคือ unexpected earnings นักวิจัยทั้งสองได้ใช้สมการสำหรับ unexpected earnings ที่คำนึงถึงการผันแปรของกำไรสุทธิในแต่ละไตรมาส ดังนั้น สมการแรกสำหรับ unexpected earnings (FE_{it}) ของบริษัท i สำหรับไตรมาส t คือ

$$FE_{it} = Q_{it} - (Q_{it-4} + \hat{a}_1 + \hat{b}_1(Q_{it-1} - Q_{it-5}))$$

โดย Q_{it} คือ กำไรต่อหุ้นของบริษัท i สำหรับปี t และ a_i และ b_i คือตัวแปรที่ถูกประมาณการแล้ว ส่วนสมการที่สองมีสมมุติฐานที่ว่า กำไรสุทธิที่คาดว่าจะได้รับในไตรมาสปัจจุบันเท่ากับกำไรสุทธิที่เกิดขึ้นจริงสี่ไตรมาสที่แล้ว โดยหากแสดงเป็นสมการจะเป็นดังนี้

$$FE_{it} = Q_{it} - Q_{it-4}$$

ข้อมูลที่นักวิจัยนำมาใช้ในงานวิจัยชิ้นนี้ คือ ข้อมูลกำไรที่เกิดขึ้นจริงของบริษัทสำหรับ 40 ไตรมาส ตั้งแต่ปี 1974-1981 ข้อมูลทุกๆ ไตรมาสจะถูกใช้คำนวณ ยกเว้นไตรมาสที่บริษัทมีการเจรจากับสหภาพแรงงาน โดย Liberty และ Zimmerman เปรียบเทียบผลกำไรที่บริษัทรายงานในระหว่างที่บริษัทเจรจากับสหภาพแรงงานกับผลกำไรที่บริษัทรายงานในงวดอื่นๆ ที่ไม่มีการเจรจา ผลการวิจัยนี้ไม่เป็นไปตาม Positive Accounting Theory ที่ตั้งสมมุติฐานว่าผู้บริหารจะเลือกวิธีการบัญชีที่ลดผลกำไรของบริษัทในระหว่างที่เจรจากับสหภาพแรงงาน ทั้งนี้ Liberty และ Zimmerman ให้คำอธิบายถึงผลการวิจัยที่ไม่พบการตัดบัญชีโดยผู้บริหารในระหว่างการเจรจากับสหภาพแรงงานว่าอาจเป็นเพราะบริษัทที่มีการเจรจากับสหภาพแรงงานมีผลประกอบการที่ไม่ดีอยู่แล้ว ดังนั้นผู้บริหารจึงมีแรงจูงใจน้อยที่จะพยายามทำให้ผลกำไรแย่

ไปกว่าเดิม หรืออาจเป็นเพราะผู้บริหารที่คิดว่าสหภาพแรงงานมีความสามารถที่จะแก้ไขงบการเงินให้เป็นไปตามจริงได้ หรืออาจเป็นเพราะการทดสอบงานวิจัยนี้ไม่มีอำนาจเพียงพอที่จะทำให้สามารถค้นพบการตัดบัญชีโดยผู้บริหารได้

งานวิจัยชิ้นสุดท้ายเป็นผลงานของ Cahan (1992) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับว่าผู้บริหารมีแรงจูงใจที่จะใช้ discretionary accruals หรือไม่ เมื่อบริษัทโดนรัฐบาลของสหรัฐอเมริกาตรวจสอบเกี่ยวกับ antitrust law หรือก็คือการที่รัฐบาลของสหรัฐอเมริกาออกกฎหมายมาเพื่อห้ามการผูกขาดทางธุรกิจของหน่วยงานที่เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายดังกล่าว คือ Department of Justice และ Federal Trade Commission ได้ใช้ตัวเลขผลกำไรของบริษัทเป็นเครื่องมือในการฟ้องร้องบริษัทเกี่ยวกับการละเมิดกฎหมายดังกล่าว ทั้งนี้ หน่วยงานทั้งสองเชื่อว่าหากบริษัทมีผลตอบแทนทางการเงิน (rate of return) ที่สูงมากก็แสดงให้เห็นว่า บริษัทมีการผูกขาดทางธุรกิจ ดังนั้น ผู้บริหารของบริษัทดังกล่าวจึงมักมีแรงจูงใจให้ใช้วิธีการบัญชีที่ช่วยลดผลกำไรของบริษัทให้อยู่ในระดับปกติเทียบเคียงคู่แข่งได้ สมมุติฐานของงานวิจัยชิ้นนี้เป็นไปตาม Political Cost Hypothesis โดย Cahan (1992) เชื่อว่า discretionary accruals ของบริษัทที่โดนหน่วยงานรัฐบาลของสหรัฐอเมริกาสอบเกี่ยวกับการผูกขาดทางธุรกิจจะเป็นจำนวนเงินที่ทำให้สามารถลดผลกำไรของบริษัทได้มากกว่า discretionary accruals ที่เกิดขึ้นในช่วงที่บริษัทไม่ได้ถูกตรวจสอบโดยหน่วยงานรัฐบาล โดยในงานวิจัยชิ้นนี้ Cahan ศึกษา discretionary accruals ของ 48 บริษัทที่ถูกรัฐบาลของสหรัฐอเมริกาตรวจสอบเกี่ยวกับการผูกขาดทางธุรกิจ โดยศึกษาบริษัทดังกล่าวเป็นระยะเวลา 14 ปี ตั้งแต่ปี 1970-1983 หรือเป็นการศึกษาแบบ longitudinal basis

Cahan (1992) เชื่อว่าผู้บริหารมีโอกาสมากกว่าที่จะเลือกตัดตัวเลข discretionary accruals เพื่อแสดงผลกำไรที่ลดลง โดย total accruals (TA) ของแต่ละบริษัทประกอบด้วย discretionary accruals (DA) และ

nondiscretionary accruals (NA) แต่เนื่องจากส่วนประกอบทั้งสองของ total accruals ไม่สามารถสังเกตได้ง่าย Cahan จึงต้องใช้ตัวแทนสำหรับ total accruals ตาม Jones (1991) ซึ่งแสดงได้ดังนี้

$$A_{it} = B_0 + B_1CHGSALES_{it} + B_2FIXASSET_{it} + u_{it}$$

โดย CHGSALES คือ การเปลี่ยนแปลงของยอดขายและ FIXASSET คือ ยอดคงเหลือในบัญชีที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ ทั้งนี้ $B_0 + B_1CHGSALES_{it} + B_2FIXASSET_{it}$ ก็คือ nondiscretionary accruals และ u_{it} หรือ error term ก็คือตัวเลขทางการบัญชีที่ผู้บริหารตกแต่ง หรือ discretionary accruals ผลงานวิจัยชิ้นนี้สนับสนุน political-cost hypothesis และเป็นไปตามสมมุติฐานที่ว่า ผู้บริหารตกแต่งบัญชีในช่วงที่บริษัทโดนหน่วยงานรัฐบาลตรวจสอบเกี่ยวกับการผูกขาดทางธุรกิจ

บทสรุป

จากผลงานวิจัยที่ผู้เขียนนำเสนอข้างต้นจะเห็นว่ามีการทำวิจัยเกี่ยวกับ Positive Accounting Theory อย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นการทดสอบเกี่ยวกับ debt/equity, bonus หรือ political cost hypothesis ซึ่งผลการวิจัยบางชิ้นก็สนับสนุนสมมุติฐานดังกล่าว เช่น Healy (1985), Deakin (1989) และ Cahan (1993) แต่ผลการวิจัยบางชิ้นก็ไม่สนับสนุนสมมุติฐานดังกล่าว เช่น DeAngelo (1986) และ Liberty และ Zimmerman (1986) อย่างไรก็ตาม การทำวิจัยโดยใช้เพียง 3 สมมุติฐานข้างต้นก็ยังเป็นการทำวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีดังกล่าวในวงแคบมาก ดังนั้นในยุคต่อๆ มาของการทำวิจัยเกี่ยวกับ Positive Accounting Theory นักวิจัยพบว่าทฤษฎีดังกล่าวสามารถนำมาศึกษาได้อีกหลายมุมมอง เช่น Lemon และ Cahan (1997) ศึกษาทฤษฎีดังกล่าวในแง่มุมมองการรับผิดชอบต่อสังคม หรือ social responsibility โดยศึกษาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลของ

บริษัทเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อนและหลังการออกกฎหมายควบคุมสิ่งแวดล้อม หรือ Hodge et. al. (2006) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบที่มีต่อการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงินหากผู้สอบบัญชีให้คะแนนที่ต่ำกว่าเงื่อนไขสำหรับกรณีที่บริษัทมีการทำการเปลี่ยนแปลงวิธีการบัญชีบางอย่างเพื่อลดผลกำไรของบริษัทในบริษัทที่มีผลประกอบการดี

นอกจากผลงานวิจัยที่ข้เสนอมาข้างต้นมากขึ้นกว่าในยุคแรกของ Positive Accounting Theory นั้น นักวิจัยและบริษัทต่างๆ ได้พยายามคิดค้นแนวทางที่จะแก้ปัญหาเกี่ยวกับ agency problems ระหว่างผู้บริหารและผู้ถือหุ้น โดยงานวิจัยของ Jensen และ Meckling (1976) ได้แนะนำวิธีที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวโดยการให้ผลตอบแทนผู้บริหารในรูปแบบต่างๆ ที่จะทำให้ผลประโยชน์ของผู้บริหารบางส่วนในแนวทางเดียวกันกับผู้ถือหุ้นให้ได้มากที่สุด ในทางปฏิบัติ บริษัทต่างๆ ได้พยายามคิดค้นวิธีที่จะทำให้ผลประโยชน์ของทั้งผู้ว่าจ้างและลูกจ้างเป็นไปในแนวเดียวกัน เช่น การตอบแทนลูกจ้างโดยการให้ค่าตอบแทนขั้นต่ำจากการขาย หรือการให้ผลตอบแทนคิดเป็นอัตราร้อยละจากผลกำไรของบริษัท เป็นต้น โดยนักวิจัยได้พบหลักฐานหลายประการที่สนับสนุนแนวคิดเกี่ยวกับการให้ผลตอบแทนลูกจ้างให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับผลประโยชน์ของผู้ว่าจ้าง เช่น งานวิจัยของ Lazear (1996) พบว่า ความสามารถในการผลิต (productivity) เพิ่มขึ้นร้อยละ 35 และค่าแรงเพิ่มขึ้นร้อยละ 12 เมื่อบริษัทเปลี่ยนจากการให้ค่าแรงที่เป็นอัตราตายตัว (fixed wage) มาเป็นการให้ผลตอบแทนตามจำนวนชิ้นงานที่พนักงานสามารถผลิตสินค้าได้ (piece wage) นอกจากนี้ Paarsch and Shearer (1999) และ Banker, Lee, และ Potter (1996) ก็พบผลการวิจัยที่สนับสนุนผลการวิจัยของ Lazear (1996) เช่นเดียวกัน

บรรณานุกรม

- Ball, R. and P. Brown. 1968. The Information Content of Annual Earnings Announcements. *Journal of Accounting Research*. Autumn: 159-178.
- Banker, R. D., S. Y. Lee, G. Potter, and D. Srinivasan. Contextual Analysis of Performance Impacts of Outcome-Based Incentive Compensation. *The Academy of Management Journal* 39 (4): 920-948.
- Beaver, W. 1968. The Information Content of Annual Earnings Announcements. *Journal of Accounting Research*. Supplement: 67-92.
- Cahan, S. F. 1992. The Effect of Antitrust Investigations on Discretionary Accruals: A Refined Test of the Political-Cost Hypothesis. *The Accounting Review* 67 (1): 77-95.
- Deakin, E. B. 1989. Rational Economic Behavior and Lobbying on Accounting Issues: Evidence from the Oil and Gas Industry. *The Accounting Review* 64 (1): 137-151.
- DeAngelo, L. E. 1986. Accounting Numbers as Market Valuation Substitutes: A Study of Management Buyouts of Public Stockholders. *The Accounting Review* 61 (3): 400-420.
- Financial Accounting Standards Board. Summary of Statement No. 19: Financial Accounting and Reporting by Oil and Gas Producing Companies (Issued 12/77).
- Healy, P. M. 1985. The Impact of Bonus Schemes on Accounting Choices. *Journal of Accounting and Economics* (April): 85-107.
- Hodge, F. D., R. D. Martin, and J. H. Pratt. 2003. Audit Qualifications of Income-Decreasing Accounting Choices. *Contemporary Accounting Research* 23 (2): 369-394.
- http://en.wikipedia.org/wiki/Principal-agent_problem. Principal-agent problem.
- Jensen, M. C. and W. H. Meckling. 1976. Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs, and Capital Structure. *Journal of Financial Economics* (3): 73-109.
- Jones, J. 1993. Earnings Management During Import Relief Investigations. *Journal of Accounting Research* (29-2): 193-228.
- Lazear, E. P. 1996. Performance Pay and Productivity. NBER Working Papers 5672. National Bureau of Economic Research, Inc.
- Liberty, S., and J. L. Zimmerman. 1986. Labor Union Contract Negotiations and Accounting Choices. *The Accounting Review* 61 (4): 692-712.
- Milne, M. J. 2001. Positive Accounting Theory, Political Costs, and Social Disclosure Analyses: A Critical Look. Working paper: 1-19.
- Paarsch, H. J. and B. S. Shearer. 1999. The Response of Worker Effort to Piece Rates: Evidence from the British Columbia Tree-Planting Industry. *The Journal of Human Resources* 34 (4): 643-667.
- Watts, R. L. and J. L. Zimmerman. 1978. Towards a Positive Theory of the Determination of Accounting Standards. *The Accounting Review*. January: 1-18.
- Watts, R. L. and J. L. Zimmerman. 1990. Positive Accounting Theory: A Ten Year Perspective. *The Accounting Review* 65 (1): 131-156.